

Dharam Dass (Mahant) v. Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

ਫੁੱਲ ਬੈਚ

ਡੀਐਸ ਤਿਵਾਤੀਆ, ਐਮਐਮ ਪੁੰਡੀ ਅਤੇ ਐਸਐਸ ਸੋਢੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ ਜੇ ਧਰਮ ਦਾਸ
(ਮੋਹੰਤ) ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ,- ਜਵਾਬਦੇਹ।

ਆਰਡਰ ਨੰ. ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ _ ਦਾ 216

22 ਜੁਲਾਈ,

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ (1925 ਦਾ XXIV)—ਸੈਕਸ਼ਨ 2(4)(ਡਬਲਯੂ) 7, 8 ਅਤੇ 16— ਧਾਰਾ 1 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ SGPC ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ-ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2(4)(iv) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬ - ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ -ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਢੰਗ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਸਟਮ ਰੈਗੂਲੇਟਿੰਗ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਅਜਿਹੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ - ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ - ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ - ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ - ਪਟੀਸ਼ਨ - ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ -ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਜੋਂ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ-ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(4)(iv) ਵਿੱਚ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਕਸਤ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਉਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੂਰਵਜ ਤੋਂ ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚ ਉਤਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਵਾਰਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਢੰਗ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰ ਇੱਕ- ਪਾਰਟੀਕੂਲਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ 'ਮਹੰਤਸ਼ਿਪ' ਜਾਂ 'ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਜਹਾਜ਼', ਇਕ

ਸਮੀਕਰਨ ਜੋ ਐਕਟ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਦਫਤਰ' ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਤੱਕ ਉਤਰਦਾ ਹੈ। , ਭਾਵ, ਪੂਰਵਜ ਤੋਂ ਉਸ ਦਫਤਰ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਤੱਕ। ਮੋਫਸਿਲ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 'ਡੇਰਾ' ਨਿਆਂਧਾਰਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਵੰਡਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉੱਠਣਾ ਸੰਪੱਤੀ, ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹੈ - ਇੱਕ 'ਨਿਆਇਕ ਵਿਅਕਤੀ' - ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰਹੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਹੰਤ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਹੰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਚੇਲਾ ਜਾਂ ਮਹੰਤ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ। ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਰੀਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਸਟਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਪਾਰਾ 2, 7, 9, 10 ਅਤੇ 13)

ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (iii) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਤੱਥ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ (1) ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਅਤੇ (2) ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਪਾਰਾ 39)

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ 18 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1975 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਮੀ, ਸਾਧਨ" ਵਜੋਂ ਵਰਣਿਤ ਸੰਸਥਾ ਨਨਹੇੜਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਮਾਲ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 318-ਜੀ.ਪੀ., ਮਿਤੀ 17 ਫਰਵਰੀ, 1961, ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਵੇਂ ਮੁੱਦੇ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਉਸਦਾ ਦਾਅਵਾ ਐਕਟ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

1985 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ, ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਐਮ. ਪੁੰਛੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਵੱਡਾ ਬੈਂਚ

1986 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਸੰਜੇ ਜੋਸ਼ੀ, ਬੀਐਸ ਸ਼ਾਂਤ, ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਵਿਨੇ, ਵਕੀਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਗੁਲਿਆਨੀ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਡੀ.ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ, ਜੇ.

(1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925 ਦੀ ਧਾਰਾ 7(1) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਨਨਹੇੜਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ 'ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਮੀ, ਸਾਧਨ' ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(3) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ, ਧਰਮ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(4) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(2) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯੁਕਤ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਤਹਿਤ ਅੱਗੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਮੁੱਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਕੀ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ?', ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਿ 'ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਯੋਗ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਸੀ' ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। 15 ਨਵੰਬਰ, 1962 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਦੀ ਸਮਗਰੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬਦੇਹ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, 29 ਜੁਲਾਈ, 1964 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਦੂਜਾ ਮੁੱਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ।

(3) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਵਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਉਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ SGPC ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ।

(4) ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ (FAO 216 of 1975) 1 ਨਵੰਬਰ, 1985 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ ਸੀ, ਨੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

(5) ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. (1) ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਜੇਕਰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਾੜੇ ਸਵਾਲ! ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

(6) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕੋਈ ਵੀ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਦਫਤਰ-ਧਾਰਕ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ

ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਸੇ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਅਰਥਪੂਰਨ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ' ਅਤੇ 'ਧਾਰਕ'। ਸਮੀਕਰਨ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ' ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਧਾਰਾ (iv) ਦੁਆਰਾ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"2. ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾ ਹੋਵੇ-

*	\$	*	\$\$	_
(4)	*	*	*	*

(iv) 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਦਫਤਰ ਜਿਸ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਜਨਵਰੀ, 1920 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 1 ਨਵੰਬਰ, 1956 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਹੁਦੇ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ-ਹੋਲਡ ਈਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ ਦਾ ਧਾਰਕ।

ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮਹੱਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਵਜ ਕਰਨ ਪਰਕਾਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਜਾਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰਵਜ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਹੁਦੇਦਾਰ'। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ, ਜੋ ਕਿ ਜਵਾਬ ਲਈ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਫਤਰ, ਜੋ ਉਸ ਕੋਲ ਹੈ, ਇੱਕ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ' ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਫਤਰ ਨੂੰ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਨਵਰੀ, 1920 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ 1 ਨਵੰਬਰ, 1956 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਧਾਰਾ (iv) ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਫਿਲਹਾਲ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ।

(7) ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਵਸਥਿਤ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਲੋਕਲ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, (2) ਵਿਚ ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਦੇਸ ਸੋਡਡ' ਅਤੇ ਪੂਰਵਜ ਤੋਂ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰਸ ਨੂੰ'. ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਢੰਗ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ

ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮਹੱਤਵ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ, ਇੱਕ ਸਮੀਕਰਨ ਜੋ "ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਦਫ਼ਤਰ' ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਤੱਕ ਉਤਰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਪੂਰਵਜ ਤੋਂ ਤੀਜੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਤੱਕ। ਇੱਥੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਹਿਮਤੀ ਵੀ ਹੈ ਕਿ, ਪੂਰਵਜ ਤੋਂ ਵਾਰਸ ਦੇ ਵਾਰਸ ਤੱਕ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਪਟੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੂਰਵਜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਅਗਿਆਤਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(8) ਹਾਲਾਂਕਿ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਵਸਥਿਤ' ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਵਾਦ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਮੁਨਾਸਬਤਾ ਬਾਰੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਹੈ।

(9) ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਮੁਨਾਸਬਤਾ ਜਾਂ ਨਾਕਾਫੀਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰੁਖ ਬਾਰੇ ਨਿਆਂਇਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਾਂਗੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਲਬੀਰ ਬਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਧਾਵਈਆ, ਜੇ. 3), ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਦੱਸ ਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। -

“ਇਹ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ, ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਖੁੰਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਸਿਰਫ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੈਚ-ਅਨੁਰੂਪ ਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਗਾਹਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਲਗਭਗ ਮੱਧਕਾਲੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

, ਜੇ

ਆਰ ਐੱਫ ਸੰਧਾਵਈਆ, ਜੇ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਫਰੀਵੀ ਕਾਉਂਸਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੋਫਸਿਲ ਵਿੱਚ, ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੋਸ, ਜੇ. ਇਨ ਕਾਦਰ ਲਾਈ ਸੀਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰੀ ਲਾਈ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸੀਲ, (4) -

"ਅਦਾਲਤ ਦਲੀਲਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸਿਰਫ ਤਕਨੀਕੀਤਾ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪੱਖ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਬੇਢੰਗੇ ਜਾਂ ਅਨੈਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਸ਼ਬਦ ਐਡ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਦੇ-ਗੁਣਾ ਹੈ: (1) ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਦਫਤਰ ਨੂੰ, ਅਤੇ (2) ਕਿ ਉਸਨੇ ਵੱਸ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਰਾਸਤੀ ਰੰਗ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਤ ਕਰਨਾ.

ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ-ਗੁਣਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

(2) ILR (1979)1 Pb. ਅਤੇ ਹੈਰੀ. 257

(3) ਏਆਈਆਰ 1952 ਐਸਸੀ 47.

ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ:

" * * * *

cfc * * * *

ਸੈਕਸ਼ਨ 8, ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾਜ਼ ਐਕਟ, 1925 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ 17 ਫਰਵਰੀ, 1961 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਮੀ, ਸਾਧਨ' ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮਹੰਤ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਸਰ,

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ:

!:.

*

3. ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਗਲਤ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਮ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਮੀ, ਸਾਧਨ' ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਭੇਖ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਮੰਦਰ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦੋਵੇਂ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
4. ਇਸ ਡੇਰੇ ਕੋਲ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਮਹੰਤ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਰਾਸਤ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਹੰਤ ਅਤੇ ਮੋਹਤਮੀਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਪਰਟੀ ਅਤੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਹਰ ਹੱਕ, ਖਿਤਾਬ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਹੈ। ਇਸ ਡੇਰੇ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।
- * * * * *
- * * * * *
- * * * * *

ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਮੀ' ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ,

Dharam Dass (Moharit) v. 'Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

'ਸਾਧਨ', ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਭੇਖ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਡੇਰੇ ਕੋਲ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜੋ ਮਹੰਤ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਇਹ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕਾਲ। ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਰਾਸਤ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਹੰਤ ਅਤੇ ਮੋਹਤਮਮ ਵਜੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੈ।

(10) ਇਹ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 3 ਦੇ ਪਰਾਟ 4 ਵਿਚ, 3, 1 ਪੇਟੀਇਰ ਨੇ ਇੰਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹੰਤੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਜਾਂ ਜੇ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕਾਲ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ 'ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਤੱਤ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਡੇਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਵੰਡਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੰਪਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹੈ - ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ - ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਿਆਂਵਾਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰਹੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੀ ਮਹੰਤ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਅਜਿਹੇ ਨਿਆਂਵਾਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਉਕਤ ਨਿਆਂਵਾਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਹੰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਮਹੰਤ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿਚ, ਪ੍ਰੋਪ ਰੀਟਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹਿੰਦੂ ਰਿਲੀਜੀਜ਼ - ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ, ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਰਗਵਰ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮਿੰਦਰਾ ਤੀਰਥ ਸਵਾਮੀਰ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਟ, (5) ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ, ਇਸ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

"ਮਹੰਤਸ਼ਿਪ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ੈਬੇਟਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ, ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਤੱਤ, ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਐਂਡੋਮੈਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੰਤ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਲਾਹੇਵੰਦ ਦਿਲਚਸਪੀ ਉਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕਾਰਜਕਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਹ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਮਹੰਤ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ

ਅਨੇਖਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।"

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਉਸ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹੰਤ ਦੇ ਚੇਲੇ 'ਤੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਇਹ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਮਹੰਤ ਦਾ ਦਫਤਰ ਸੀ, ਅਤੇ, ਨੇ ਵਿਰਸੇ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਪੁਰਦਗੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

(11) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

(12) ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮਹੰਤੀ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਸਟਮ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਤੋਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹੰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਚੇਲੇ 'ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਮੰਨ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਹੰਤੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹੰਤ ਦੀ ਪਦਵੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਜੇ ਇਹ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਹੈ।

(13) ਜਵਾਬਦੇਹ - ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੇਲੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਜੇ ਚੇਲਾ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਚੇਲਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇਸਦੀ ਸਾਰੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਵਿੱਚ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਈਨੋਡ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ 'ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹਰੀ -ਕਿਸ਼ਨ ਚੇਲਾ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ? (8) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ। ਵਿੱਲੋ, .ਜੇ. ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੈਂਚ ਲਈ ਰਾਏ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ:

Dharam Dass (Moharit) v. 'Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਨਿਯਮ ਕੋਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਰਿਆਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਕਥਿਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਬਨਾਮ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਸਰਦਾਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨਵਾਜ਼ ਖਾਨ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1941 ਪੀਸੀ 56, ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਪੁਰਦਗੀ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। :

ਸੰਨਿਆਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਪ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਇੱਕ ਖਾਸ ਉਦਾਸੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਤਰਕ ਦਾ ਇੱਕ ਕੋਰਸ ਹੈ।'

ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਸ.ਆਰ.ਦਾਸ, ਸੀ.ਜੇ., ਪੀ.ਟੀ. ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਈ ਬਨਾਮ ਰਘੂ ਨਾਥ ਗਿਰ, 1950-52 ਪੁਨ। LR 78 = (AIR 1951 Punj. 365), ਨੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਆਮ ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਹੈ , ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਹਰੇਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਹੋਣਾ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਾਚਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਭਤੀਜਾ-ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਚਾਹ ਦੇ ਚੇਲੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਦੂਰ ਤੋਂ ਸੁਝਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ-ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੇਲੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। : ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਅਜੀਬ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ-

ਅਨੁਭਵ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, (ਜੋ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ), ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਭਾਵ, ਜਦੋਂ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਸੰਸਥਾਪਕ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਉ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਧਾਰਾ (iv) ਵਿੱਚ ਕਲਪਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਈਏ। ਮੰਨ ਲਓ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਵ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 1920 ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 1956 ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲਾ ਮਹੰਤ, ਮਹੰਤ ਦੀ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਭਾਵ, ਉਹ ਸਫਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਮਹੰਤ ਸੀ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਨੂੰ. ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਉਹ ਮੇਢੀ ਮਹੰਤ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਚੇਲਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸੰਸਥਾਪਕ ਦੇ ਇਸ ਚੇਲਾ ਮਹੰਤ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿਹੜੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੇ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਵਜ ਬਾਨੀ ਮਹੰਤ ਉਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਇਆ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਹੰਤਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਚੇਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਮੌਜੂਦਾ ਮਹੰਤ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਚੇਲਾ ਉਸਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਆਖਰੀ ਮਹੰਤ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮਹੰਤ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ 5 ਵਾਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿੰਨੀ ਹੈ। ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਉਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਵਾਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਵਾਬ, ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ 'ਨਹੀਂ' ਹੋਵੇਗਾ,

(14) ਹਾਲਾਂਕਿ, 7 ਅਣਗੌਲੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਏਤ ਮਾਇਆ ਅਜਿਹਾ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਕਿ

Dharam Dass (Moharit) v. 'Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਈਵੀਡ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਵੱਸ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਪਰ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰ-ਭਾਈ ਜਾਂ ਚਾਚਾ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਗੁਰ-ਭਾਈ ਦਾ ਭਤੀਜਾ-ਚੇਲਾ (ਗੁਰ-ਭਾਈ ਦਾ ਚੇਲਾ) ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਹੰਤ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਚੇਲਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੇਲਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਹਰਟ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਸਥਿਤੀ ਸੀ। ਉਥੇ, ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਚਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਭਤੀਜਾ-ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੀ. ਦਫਤਰ ਦੇ ਅਸਲ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਢੰਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਮਤਭੇਦ ਦੇ ਪਾਠ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਵਿੱਲੋ, ਜੇ. ਨੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ (ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ।- ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ, ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਇਹ ਰੁਖ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ। ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ - ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਹੀ ਅਨੁਪਾਤ ਮਹੰਤ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਅਤੇ ਮਹੰਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪੂਰਾ ਨੰਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਦਿਆ ਵੰਤੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦੀ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, (7), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ. ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ, ਜਿਸ ਨੇ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਬੈਚ ਲਈ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਬੈਚ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਮਹੰਤ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸੀ:

“ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਹੰਤ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਇੰਤਕਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਹੰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਰੀਤ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਭੇਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਚਲਦੀ ਹੈ।”

ਉਪਰੋਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਬੇਨਤੀਆਂ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਹੰਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਸਪੁਰਦਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(15) ਹੁਣ . ਹੁਣੇ ਸਟੇਜਸਟਿਸ; ਓਸੇਟਜ਼ ਟੂ ਐੱਲ.ਸੀ.ਸੀ.ਸੀ., 1 ਸਵਾਲ-ਜਿਵੇਂ ਕਿ ±ਉਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ, ਨੂੰ. ਮਹੰਤੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਹੰਤ ਧਰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦਾਸ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ PW 5, ਮਹੰਤ ਅਗਿਆ ਰਾਮ, ਜੋ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਸਿਰੀ-ਮਹੰਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। Bhfech, PW 6 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ; ਮਹੰਤ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਭੇਖ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, PW 7; ਅਤੇ। 18 ਮਈ, 1847 ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਪ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਲੈਕਟਰ (ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ) ਦਾ ਈ . ਇਹ ਹੁਕਮ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਦੋਂ ਨਿੱਕੂ ਦਾਸ ਸਾਧੂ ਉਦਾਸੀ ਮੁਆਫੀਦਾਰ ਸੀ। ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ, ਸੀ.. ਦੇਸ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਤ ਦਰ ਪੁਸ਼ਤ ਚੇਲਾ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਤੋਂ. ਗੁਰੂ ਨੂੰ; ਚੇਲਾ। . ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 10 ਚੌਥੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਟੇਲਮੈਟ ਤੋਂ ਹਰਕੂਕ ਮਲਕਨ ਦੀ ਇੱਕ ਵੰਸ਼-ਸਾਰਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੰਸ਼-ਸਾਰਣੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੀਰਾ ਦਾਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਭਗਤ ਰਾਮ ਤੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ. 1, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਰਾਜ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ-ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1861 ਬੀ.ਕੇ. ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਨਿੱਕੂ ਦਾਸ ਕੋਲ ਸੀ। ਫਕੀਰ ਉਦਾਸੀ ਮੁਆਫੀਦਾਰ, ਮਾਲਕ। ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੋਨੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਐਬਸਟਰੈਕਟ. ਕਿਤਾਬ ਬੰਦੋ-ਬਸਤੀ ਦੋਆਮ ਤੋਂ ਖੇਵਟ ਨੰਬਰ 69t ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੁਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 1 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 622 ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਮਹੰਤ ਮੁਆਫੀ-ਦਾਰ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 1 ਬੀਘਾ ਅਤੇ 14 ਬਿਸਵਾਸ, 'ਘੋਰ ਮੁਮਕਿਨ, ਸਮਾਧ ਫਕੀਰਾਂ' ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੈ। ਖੇਵਟ ਨੰਬਰ 80 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤੀਜੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਿਚੋੜ, ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 1 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ, ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ, 'ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਨਿੱਕੂ ਦਾਸ ਮਹੰਤ ਉਦਾਸੀ' ਦਰਜ ਹੈ।

Dharam Dass (Moharit) v. 'Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ. ਪੰਨਾ 4 ਮੁਨਤਖਿਬ ਖੇਵਤ ਅਸਾਮੀਵਾਰ ਖੇਵਤ ਨੰ: 77, ਖਤੋਨੀ ਨੰ: 80 ਤੋਂ ਇੱਕ ਨਿਚੋੜ ਹੈ, ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਭਗਤ ਰਾਮ ਚੇਲਾ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 5, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 4 ਦੇ ਸਮਾਨ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅੰਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਵਤ ਨੰਬਰ 70, ਖਤੋਨੀ ਨੰਬਰ 73 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ, ਭਗਤ ਰਾਮ ਚੇਲਾ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ 'ਕੌਮ ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ'। P. 6 ਤੋਂ ਚੌਥੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਕਸ਼ ਖੇਵਤ ਅਸਾਮਵਾਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਭਗਤ 'ਰਾਮ ਚੇਲਾ ਬੁੱਧ ਦਾਸ' ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੰਨਾ 7 ਨਕਸ਼ੇ ਨੰਬਰ 3 ਮੁਆਫੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 1832 ਈਸਵੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਚੌਥੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ। ਭਗਤ ਰਾਮ ਚੇਲਾ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੰਨਾ 16 'ਫਨਕਸ਼' ਖਸਰਾ-ਕਿਸਤਵਾੜ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਗਤ 'ਰਾਮ ਚੇਲਾ ਬੁੱਧ: ਦਾਸ ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ "ਮੁਫਿਦਾਰ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 17 ਚੌਥੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਮੁਆਫੀ 'ਰਜਿਸਟਰ-ਦਾ ਨਕਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਭਗਤ ਰਾਮ ਚੇਲਾ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀਦਾਰ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 18 ਚੌਥੀ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਹੈ। ਇਸ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼ਰਤੀਲਤ ਦੇਹ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਸਤ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਭਗਤ ਰਾਮ ਚੇਲਾ 'ਬੁੱਧ ਦਾਸ' ਕੌਮ ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਕਾਬਜ਼ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ

ਪੰਨਾ 19 ਖੇਵਤ ਬੰਦੋਬਸਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਜਮਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅੰਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਬੰਦੋਬਸਤ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਹੈ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਗਤ ਰਾਮ ਚੇਲਾ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦੇਹ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 2 ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲ 1913 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 19 ਜਨਵਰੀ, 1914 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਆਫੀ ਬਾਰੇ ਇੰਤਕਾਲ ਨੰਬਰ 88 ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 15 ਵਿਚ ਭਗਤ ਰਾਮ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ, ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਚੇਲਾ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿਚ, 'ਪਹਿਲਾਂ ਭਗਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਹੈ। ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। -ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ. 3 ਇੰਤਕਾਲ ਨੰਬਰ 70/73 ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੈ • '8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1917 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 9 ਮਈ, 1917 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਭਗਤ ਰਾਮ ਦਾ ਚੇਲਾ' ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨੁਮਾਇਸ਼ ਪੀ. 13, ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ '19 ਜਨਵਰੀ, 1914 ਈ: ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਇੰਤਕਾਲ ਨੰਬਰ 20 ਦੀ

ਇਕ ਕਾਪੀ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਰਾਮ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਮਹੰਤੀ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਾ 'ਬੀਰਾਮ' ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਾਸ ਅਤੇ ਉਹ ਉਦਾਸੀ ਫਕੀਰ ਮੁਫਿਦਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 8 ਸਾਲ 1868 ਬਿ. ਅਤੇ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ। ਨੁਮਾਇਸ਼ ਪੀ. 15 ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਉਸਦੇ ਚੇਲਾ ਕਰਨ ਤਰਕਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੰਤਕਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੰਤਕਾਲ 2 ਮਾਰਚ, 1935 ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਇੰਤਕਾਲ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਚੇਲਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸਫਲ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਰਡਰ ਅੱਗੇ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਹੈ

ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਾਰਸ ਜਾਂ ਵਾਰਿਸ ਨਹੀਂ। ਨੁਮਾਇਸ਼ ਪੰਨਾ 14 ਸਾਲ 1946-47 ਈਸਵੀ ਲਈ ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਸ਼ ਹੈ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ, ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਧਨ ਬੇ-ਏ-ਤਮਨ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੇਲਾ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ 24 ਅਗਸਤ, 1882 ਦੀ ਸੰਨਦ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੰਦਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 11 ਧਰਮ ਦਾਸ (ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ) ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਇੰਤਕਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 30 ਜੁਲਾਈ, 1959 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(17) "ਦ" ਸਟੈਂਡ! ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ethe>ਸੰਵਾਦਦਾਤਾ-SGPC ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹੰਤ ਭਗਤ ਰਾਮ ਦੇ ਦੋ ਚੇਲੇ ਸਨ - ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੋਦਰ - ਅਤੇ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚੇਲੇ ਛੱਡੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਪੂਰਨ ਦਾਸ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾਸ-ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਵਾਰਿਸ ਦੀ ਚੋਣ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸਿੰਘ; ਆਰਡਬਲਯੂ 2 ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ; ਅਤੇ ਆਰਡਬਲਯੂ 9 ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ। ਇਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੇਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮਹੰਤ ਦੀ ਵਾਰਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਵਾਰਿਸ ਦੀ ਚੋਣ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(18) ਆਰ ਡਬਲਯੂ 1 ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਰ ਡਬਲਯੂ 12 ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਵਾਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਰਾਮ ਨੇ ਦੋ ਚੇਲੇ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਸੋਦਰ ਦਾਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਬਿਰੰਗ ਦਾਸ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਸੀ, ਮਹੰਤ ਭਗਤ ਰਾਮ ਦੀ ਮੌਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 1913, ਕਿਉਂਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 2 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਫੀ ਬਾਰੇ ਇੰਤਕਾਲ ਨੰਬਰ 88 ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੈ, ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਸਾਲ 1913 ਵਿੱਚ ਮੁਆਫੀ ਸੰਬੰਧੀ ਇੰਤਕਾਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਦੋ ਗਵਾਹ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ

Dharam Dass (Moharit) v. Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

ਵਿੱਚ 17/18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਝਗੜੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਗਵਾਹ, ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਧਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਾਤਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ. 12) ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਗਵਾਹਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਆਰਡਬਲਯੂ 11 ਸ਼ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਆਰਡਬਲਯੂ 2 ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਰਡਬਲਯੂ 9 ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚੇਲੇ ਛੱਡੇ ਹਨ, ਪਰ ਟਾਈ ਧਰਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਦਾਸ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ।

(19) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਚੇਲਾ ਸੀ, ਧਰਮ ਦਾਸ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਹੰਤ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖੜੀ ਸੀ, ਧਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮਿਲੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਮਾਂਬੰਦੀ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਸਾਲ 1954-55 ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 3 ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਚੇਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਤੱਥ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਤੱਥ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ।

(20) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਤਾਂ ਮਹੰਤ ਭਗਤ ਰਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੇਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੇਲੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮਹੰਤ ਅਰਥਾਤ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਬਾਰੇ, ਉਸ ਕੋਲ ਵੀ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੇਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਤੱਥ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਪੰਨਾ 15 ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਾਰਸ ਜਾਂ ਵਾਰਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। .

(21) ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਚੁਣਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹੀ ਚੇਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਹੰਤ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੰਤਕਾਲ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਲੋਂ ਮਹੰਤ ਦੇ ਵਾਰਸ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਧਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟਵਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 'ਵਾਸੀਆਂ ਵਾਲਾ' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੋਹਤਮੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਇੰਦਰਾਜ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹੰਤ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਆਰ ਡਬਲਿਊ 1 ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟਵਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਐਂਟਰੀ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ

(22) ਮਹੰਤ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਦਫ਼ਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ-ਇਹ ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲੜਾਈ ਦੇ ਛੱਡਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੰਤਕਾਲ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਝਗੜੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਰਿਸ ਨੂੰ ਮਹੰਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਮਹੰਤ ਉਸ ਮੌਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਸ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ।

Dharam Dass (Mahant) v. Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

(23) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਥਾਪਕ ਮਹੰਤ ਹੀਰਾ ਦਾਸ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਧਰਮ ਦਾਸ ਦਸਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਭਾਵ ਹੀਰਾ ਦਾਸ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹਰ ਲੋਗ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਅਦ ਸੁਖ ਚੈਨ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ। ਬ੍ਰਹਮ ਸੂਰਾ ਦੁਆਰਾ, ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮ ਨਿੱਕਾ (ਉਰਫ ਨਿੱਕੇ ਦਾਸ) ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਬਾਅਦ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਬਾਅਦ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਸਥਾਨ ਧਰਮ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਲਿਆ। ਪੀ. 10 ਵਿੱਚ ਭਗਤ ਰਾਮ ਤੱਕ ਮਹੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀਰਮ ਦਾਸ, ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ, 9, ਜੋ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਪ ਬਾਰੇ ਕੁਲੈਕਟਰ (ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ) ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਹੰਤ ਨਿੱਕੂ ਦਾਸ ਮੁਆਫੀਦਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਤ ਦਰ ਪੁਸ਼ਤ ਚੇਲਾ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੰਨਾ 1 ਵਿੱਚ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਿੱਕੂ ਦਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੰਨਾ 5 ਤੋਂ ਪੰਨਾ 7 ਵਿੱਚ ਭਗਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 2 ਅਤੇ ਪੰਨਾ 13 ਵਿੱਚ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਭਗਤ ਰਾਮ ਦਾ ਚੇਲਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 14 ਅਤੇ ਪੰਨਾ 15 ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਚੇਲਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਨਾ 11.

(24) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮਹੰਤੀ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਕਤ ਦਫਤਰ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ, ਭਾਵ, ਉਹ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਸੀ।

(25) ਹੁਣ ਦੂਜੇ ਮੁੱਦੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(2) (ii) ਅਤੇ (iii) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ :

“16. (2) ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ-

(i) * * * * *

- (ii) ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕੁਝ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ; ਜਾਂ
- (iii) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ; ਜਾਂ

* * * *

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਕਮ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

\$ * * sfc \$ »

ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਵਾਬਦੇਹ - SGPC 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਜਾਂ ਧਾਰਾ (iii) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਧੀਨ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

(26) ਜਵਾਬਦੇਹ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜੇ ਗਏ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸਬੂਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਪਰੰਪਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 9 ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਗਏ ਅਤੇ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਮਸੰਦ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਮਸੰਦ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ. ਬਾਹਰ, 9 ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮਸੰਦ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ (ਮਸੰਦ) ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਾਹਰ ਰਹੇਗਾ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 9 ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(27) 9 ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਆਰ ਡਬਲਿਊ 1 ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਮੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨੌਮੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮਸੰਦ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਮਸੰਦ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪਿਤਾ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ 9 ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮਸੰਦ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ

Dharam Dass (Mahant) v. Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

ਸਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਾਹਰ ਰਹੇਗਾ; RW 2 ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਮੀ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਮੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਮੀ ਸੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ। ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਮੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇੱਕ ਮਸੰਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਉਹੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਜੋ ਆਰ ਡਬਲਯੂ 1 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਉਸਨੂੰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਉਕਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ। ਉਹ ਨਨੇਹਰਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਨ; RW 3 ਰਾਧਾ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; RW 4 ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 9 ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; RW 5 ਚਰਨਲ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ 9 ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ RW 6 ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ; RW 7 ਸੁਦਾਗਰ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; RW 8 ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਰੰਪਰਾ ਦੱਸੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 9 ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ; RW 9 ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 9 ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਅਤੇ RW 10 ਜਿਸ ਨੇ ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 9 ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(28) ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਫੇਰੀ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਬੂਤ ਨਾ ਤਾਂ ਮਾਲ ਪੱਤਰਾਂ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਾ ਹੋਵੇ। , ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਨਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੌਮੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(29) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰੰਪਰਾ ਬਾਰੇ ਕਹਾਣੀ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਜਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(30) ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (iii) ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ , ਜਵਾਬਦਾਰੀ- SGPC ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 1 ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨੂੰ R. 9, ਜਦਕਿ ਦਾ ਕੇਸ ,

Dharam Dass (Mahant) v. Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

ਖੰਡਨ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੀ. 1 ਤੋਂ ਪੀ. 19 ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ, ਆਰ. 7, ਆਰ. 8 ਅਤੇ 11. 9 ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਪੀ. 11, ਪੀ. 2 ਅਤੇ ਪੀ. 3 ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ।

(31) ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇੰਦਰਾਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ; "ਦੇਖੋ) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੀ 3 ਜਵਾਬਦੇਹ-ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੌਖਿਕ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਪਦਾਰਥਕ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜੋੜਨਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋਵੇਗਾ। RW 1 ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਉਮਰ 70 ਸਾਲ, ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਨਨਹੋੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੀ ਪੂਜਾ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ, ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਉਕਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 500 ਵਿੱਘੇ ਮੁਆਫੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਕੈਥਲ ਦੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ 200 ਵਿੱਘੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਜਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਕਿ ਧਰਮ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਮੋਹਤਮ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮਹੰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਹੰਤ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਰਹਾ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹੰਤ ਧਾ:ਅਮ ਦਾਸ ਮਹੰਤ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਸਥਾਨ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੇਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਦੀ ਥਾਂ ਲਈ ਸੀ; ਕਿ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਰੇਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਸਨ। ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਧਰਮ ਦਾਸ ਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਮਹੰਤ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬਤਾਈ ਬਾਰੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। RW 2 ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ, ਉਮਰ 45 ਸਾਲ, ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਧੂੜੀਆ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਪਦੰਡ ਸਬੰਧੀ RW 1 ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੈਸਟੀ ਮਨੀ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਢੇ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਜਿਰਹਾ ਵਿਚ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹੰਤਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਬੀਰਮ ਦਾਸ, ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧ ਸਨ। RW 3 ਰਾਧਾ ਸਿੰਘ ਉਮਰ 75 ਸਾਲ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਘੱਗਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੂਜਾ ਉਸ ਦਿਨ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਚੁਬਕੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਆਰਡਬਲਿਊ 4 ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਉਮਰ 85 ਸਾਲ ਨੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ 561 ਪੱਕਾ ਬੀਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ

ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ. ਪਿੰਡ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਆਰਡਬਲਿਊ 5 ਚਰਨੇਲ ਸਿੰਘ ਉਮਰ 60 ਸਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਵਰਗੇ ਤਿਉਹਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਲਗਪਗ 500 ਵਿੱਘੋ ਜ਼ਮੀਨ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਾਨੀ ਸਨ। ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵਜ, ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਬੀਰਮ ਦਾਸ, ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਸਨ। RW 6 ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਉਮਰ 60 ਸਾਲ, ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਉਗੋਕੇ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੂਜਾ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ; ਕਿ ਗੁਰਪੁਰਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਤਿਉਹਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ; ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਿਛਲੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। RW 7 ਸੁਦਾਗਰ ਸਿੰਘ, ਉਮਰ 50 ਸਾਲ, ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਨਨਹੋੜਾ, ਨੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਆਏ ਤਾਂ ਮਹੰਤ ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਗੁਰੂ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। RW 8 .ਤਰੀਰ ਸਿੰਘ, ਉਮਰ 45 ਸਾਲ, ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਨਨਹੋੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਨਨਹੋੜਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਆਰਡਬਲਿਊ 9 ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਉਮਰ 30 ਸਾਲ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਵੀ ਹੈ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। RW 10 ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਉਮਰ 32/33 ਸਾਲ, ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਅਸਮਾਨਪੁਰ, ਜੋ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਵੀ ਹੈ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਅਸਮਾਨਪੁਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਉਂਦਾ-ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਪੂਜਾ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਕੋਈ ਸਮਾਧ ਹੈ।

(32) ਖੰਡਨ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾ 10 ਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਮਹੰਤ ਹੀਰਾ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਇਕ ਉਦਾਸੀ ਡੇਰਾ ਸੀ; ਗੱਦੀ ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਸੀ; ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਧਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

Dharam Dass (Mahant) v. Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

(33) ਜਵਾਬਦੇਹ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੋਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ

ਪਿੰਡ ਨਨਹੇੜਾ ਦਾ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਆਰ ਡਬਲਯੂ 1। 2/3 ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਗਵਾਹ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(1) ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੱਠ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ.।

(34) ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣ, ਇਸ ਲਈ, ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੂਲ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਸਲ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦੇਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ।

(35) ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਆਰਆਈ ਪਿੰਡ ਨਨਹੇੜਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ (ਜੀਂਦ ਰਾਜ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਲ 1929 ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਹੈ। ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ, ਇੰਦਰਾਜ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਧ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਬੀਰਮ ਦਾਸ, ਚੇਲਾ ਭਗਤ ਰਾਮ ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਸਥਿਤ ਹੈ'। ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ, ਇੰਦਰਾਜ (ਲਾਲ ਸਿਆਹੀ ਵਿੱਚ) ਲਿਖਿਆ ਹੈ: 'ਵਿਦ ਸਨਦ ਮੁਆਫੀ, ਮਿਤੀ 24 ਅਗਸਤ, 1882 ਨੂੰ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 153 ਵਿੱਘੇ 9 ਮਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੰਦਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ.2, ਸਾਲ 1960-61 ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਨਹੇੜਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅੰਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ, ਇੰਦਰਾਜ ਹੈ: ਕਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚੇਲਾ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਸਾਧ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਧ। ਉਦਾਸੀ'। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ.3 ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਹੈ, ਮਿਤੀ 17 ਫਰਵਰੀ, 1961 ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(3) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ, ਮਿਤੀ 17 ਫਰਵਰੀ, 1961 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ.4 ਰੋਬਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹੈ, ਮਿਤੀ 18. ਮਈ, 1866, ਆਗਾਮੀ ਕੇਸ ਫਾਈਲ ਨੰਬਰ 48 ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ, ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 22 ਮਾਰਚ, 1879 ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1879 ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਪਿੰਡ ਨਨਹੇੜਾ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ 163 ਬਿਘੇ 12 ਬਿਸਵੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਫੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਬੁਧ ਦਾਸ ਸਾਧ। ਕਿਹਾ ਰੋਬਕਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: -

“ਅੱਜ, ਮੁਆਫਿਦਰ, ਉਪਰੋਕਤ, ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਘੋਖਿਆ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ

ਮੁਆਫੀਦਾਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਤੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਹਾਦੁਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਧ ਬਹੁਤ ਦਾ ਹੈ

ਚੰਗਾ ਵਿਹਾਰ (ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਕੀਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਵੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਅਰਥ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੇ ਵਿਵਹਾਰ (ਚਰਿੱਤਰ) ਅਤੇ (ਹੋਂਦ) ਦੇ ਅਧੀਨ, ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਮੁਆਫ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਸ ਰੋਬਕਾਰ ਨੂੰ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ, ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਮੁਆਫੀਦਾਰ ਨੂੰ ਸਨਦ (ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ) ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਤਹਿਸੀਲ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਐੱਸ.ਡੀ. (ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ),

ਮਿਤੀ 8 ਮਈ, 1866।

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ.5 ਵੀ ਮੁਆਫੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 29 ਅਗਸਤ, 1882 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: -

"ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਨਨਹੇੜਾ ਵਿਖੇ ਬੁੱਧ ਦਾਸ, ਚੇਲਾ ਨਿਕੂ ਦਾਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ 167 ਵਿੱਘੇ 14 ਬਿਸਵਾਸ ਪੁਖਤਾ ਵਾਲੀ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੁਫ਼ਿਦਾਰ ਨੇ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਅੱਗੇ ਰੋਬਕਾਰ ਦੀ ਨਕਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। (ਮੀਟਿੰਗ) 24 ਜੁਲਾਈ, 1864 ਨੂੰ। ਇਸ ਲਈ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਚੰਗੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ, ਸਾਧਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਨਿਕੂ ਦਾਸ ਸਾਧ॥

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਨਵੀਂ ਸਨਦ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੁਆਫੀਦਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਆਫੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਪਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖੁਦ ਕਰੇ।

(36) ਬੁਧ ਦਾਸ, ਚੇਲਾ ਨਿਕੂ ਦਾਸ ਸੈਕ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਸਾਲ 1881 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਫੀ ਫਾਈਲ ਨੰ. 591 ਦੀ ਇੱਕ ਐਕਸਟਰੈਕਟ ਆਰ.6. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਨੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਮਾਰਗ

Dharam Dass (Mahant) v. Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਧਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਛਕਾਉਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਆਦਿ ਰਾਮ ਚੇਲਾ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਆਫੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਨਵੀਂ ਸਨਦ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾ ਕਰਨ।

(37) ਜਵਾਬਦੇਹ, SGPC ਦੁਆਰਾ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੱਦੀ ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਤੱਥ ਨੂੰ ਰੇਖਾਕਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਪੁੱਤਰ ਤੱਕ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਡੇਰੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਚੇਲਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਨ। 1879 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ 1929 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ, ਜੋ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਆਫੀ ਫਾਈਲ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਹੰਤ ਦੇ ਚੰਗੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਕੀਰਾਂ ਅਤੇ ਰਾਹਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਆਫੀ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

(38) ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੁਝ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਧਾਂ-ਉਦਾਸੀ ਜਾਂ ਨਿਰਮਲਾ-ਭੇਖਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ- ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਨ, ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਨ ਪਰ ਡੇਰੇ ਜਾਂ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮਹੰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮਹੰਤ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਦੁਰਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਅਬਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ; ਮਹੰਤਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925 ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ। ਉਹ ਇਲਾਕਾ, ਜਿੱਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਥਾ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਪੁਰਾਣੇ ਜੀਂਦ-ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਸਿੱਖ ਸੀ। ਸੰਨ 1929 ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸਿਰਫ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। 1929 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪਹਿਲੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ * ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ, ਦਾ ਨਾਮ; ਮਹੰਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਨਾ ਡੇਰੇ ਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਲ 1929 ਦੇ ਕਾਲਮ

ਨੰਬਰ 4 ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਲ 1946-47, 1954-55 ਅਤੇ 1960-61 ਦੀ ਜਮਾਂਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ: ਸਾਲ 1954-55 ਦੀ ਜਮਾਂਬੰਦੀ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਸੱਠ ਵਰਸ ਹਿਪਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ।

(39) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (iii) ਅਧੀਨ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਦੋ ਤੱਥ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ; (1) ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਅਤੇ (2) ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਨਿਆਂਇਕ ਜਨਗਣਨਾ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਤੱਥ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੰਸਥਾ ਇੰਨੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਸਬੂਤ ਹੋਣਗੇ।

(40) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਹੰਤ ਹੀਰਾ ਦਾਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਰਿਕਾਰਡ 1868 ਬੀ.ਕੇ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ P.8 ਜੋ ਸਨਦ ਪੱਤਾ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.9 ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ (ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ) ਦਾ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮਹੰਤ ਮੁਆਫੀਦਾਰ ਨੇ ਮੁਆਫੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਮਹੰਤ ਮੁਫਿਦਾਰ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਹਨ 'ਪੁਸ਼ਟ ਦਰ ਪੁਸ਼ਟ ਚੇਲਾ ਹੈ' ਅਤੇ ਮਹੰਤ ਮੁਫਿਦਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਹੰਤ ਨਿੱਕੂ ਨਾਥ (ਨਿੱਕੂ ਦਾਸ) ਸਨ।

(41) ਮਹੰਤ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਛੋਟ ਸਬੰਧੀ ਮੁਆਫੀ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ ਕਿ ਮਹੰਤ ਚੰਗੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਹਾਲਾਤ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ।

Dharam Dass (Mahant) v. Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

(42) ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਨਾਮ ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਚੇਲਾ (ਉੱਤਮ ਦਾਸ), (8), (ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ।

(8) FAO 106765, 24 ਦਸੰਬਰ, 11970 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ), (9), (ਮਹੰਤ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ , ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (10), ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਉੱਤਮ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ-1972 ਦੇ ਮਹੰਤ ਜੋਹ ਅਲਾ ਦੇ ਸੁਪ੍ਰਾ (ਸੁਪਰਾ) ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, (11), ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਅਤੇ (ਸ੍ਰੀ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ (12), ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਅਤੇ ਸੋਹਨ ਦਾਸ ਬਨਾਮ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ, (13), ਪੂਰਨ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਵਿ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, (14), ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਬਨਾਮ. ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ., ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (15), ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ ਬਨਾਮ. ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, (16), ਅਤੇ ਗੁਲਾਬ ਦਾਸ ਵੀ. ਐਫ ਓਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, (17)।

(43) ਸ: ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੂਜਾ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਵਸਤੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਅਟੱਲ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਇਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਫੈਸਲਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਉਹ ਸੇਵਾ ਦਾਸ, ਚੇਲਾ ਉੱਤਮ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ -ਸੁਪਰਾ (FAO 106 ਆਫ 1965) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕੁਝ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਾਰਥਕਤਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹੀ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿਚਲੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਵਸਤੂ ਸੀ, ਸਹੀ ਹੋਣਾ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਣ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ? ਪੂਜਾ, ਭਗਤੀ ? ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਨਾਮ ਮਹੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ, (18) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ, (18) ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 18 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ , ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ।

(9) FAO 76/66, 3 ਮਈ, 1978 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(10) FAO 26/66, 14 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1976 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(11) FAO 38/72, 13 ਸਤੰਬਰ, 1982 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(12) FAO 29/73, 5 ਅਕਤੂਬਰ, 1982 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

- (13) ਏਆਈਆਰ 1934, ਲਾਹੌਰ 180।
- (14) 1934, ਲਾਹੌਰ 398.
- (15) ਏਆਈਆਰ 1937, ਲਾਹੌਰ 290।
- (16) ਏਆਈਆਰ 1937, ਲਾਹੌਰ 786।
- (17) ਏਆਈਆਰ 1937, ਲਾਹੌਰ 826।
- (18) ਏਆਈਆਰ 1984 ਐਸਸੀ 1059,

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣ:'

“ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਸਦੀ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਕਿ-

“ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਲਾਬ ਦਾਸ ਫਕੀਰ ਉਦਾਸੀ ਸੰਪਰਦਾ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੰਡ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਆਬਾਦੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਪੈਰੋਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਸਦਾ ਵਰਤਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਇਹ ਦਰਸਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਰ ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (2) (iii) ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਨ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਉਦਾਸੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜੇਕਰ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਉਦਾਸੀ ਮੱਤ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਭੇਖ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਧਰਮ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

Dharam Dass (Mahant) v. Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਜੋਂ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ।

(44) ਮਿਹਨਿਗ ਸਿੰਗ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, (19) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਵੀਸ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਕਿ ਕੇਵਲ ਪੂਜਾ ਦੀ ਵਸਤੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਸੀ।

(19) 1979 ਕਰ. ਐਲਜੇ 21.

ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਣ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣ ਬਿੰਦੂ ਵਿੱਚ ਹਨ:

“ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਚੇਲਾ ਮੀਰਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ "ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪੂਜਾ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਦ, ਇੱਕ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਸਿਰਫ਼ 10 ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਗੁਰਬੋਹਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ , ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, 20)। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (iii) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਧਾਰਾ (iii) ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਚੋਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਲਟ ਹੈ। ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ: ਮਹੰਤ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਅਤੇ ਮਾਲੰਤ ਪੂਰਨ ਨੰਦ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (iii) 'ਤੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ (iii) ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਡਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਐਮ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, (21), ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ-

“ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕਾਰਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਦਾਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਲਾਲ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ।”

(20) . FAOa;63/64,d ਦਾ ਫੈਸਲਾ 0818 ਮਾਰਚ, U 1970 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(21) ਏਆਈਆਰ 1976 ਪੀ.ਬੀ. ਅਤੇ Hry. 185

ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1929 ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹੰਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਮਹੰਤ ਸਨ। 'ਮਹੰਤ' ਸ਼ਬਦ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਡੇਰੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PI ਮੌਜੂਦਗੀ of ਸਮਾਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਦਰਖਾਸਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮਾਧਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ - SGPC ਅਰਥਾਤ, ਆਰ ਡਬਲਯੂ 11 ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਰ ਡਬਲਯੂ 11 ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਪਿਛਲੇ ਮਹੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਧਾਂ ਹਨ- ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹਨ।’

(45) ਦੂਜੇ ਪਹਿਰੇ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਸਮਾਧਾਂ ਹੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਵਸਤੂ ਹੈ ਅਤੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਗੀਤਾ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਕਤ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਸ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਨਹੀਂ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਵਾਬਦੇਹ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਆਰ ਡਬਲਯੂ 11 ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ-

“ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਨਨਹੇੜਾ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।”

ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ

Dharam Dass (Mahant) v. Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

ਉਸਦੇ ਗੁਰੂ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਮਾਧਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ 5 ਕਮਰੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਰਾਂਡਾ ਹੈ- ਇੱਕ ਕਮਰਾ 13' X 16', ਦੂਜਾ ਕਮਰਾ 18' X 28', ਤੀਜਾ ਕਮਰਾ 18' X 13' ਅਤੇ ਚੌਥਾ ਕਮਰਾ 18' X 214' ਅਤੇ ਇੱਕ ਖੰਡਰ ਕਮਰਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਪ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਮਾਪ ਦਿੱਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਮਰਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, - ਸੈਕਸ਼ਨ 7(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ.3/1. ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸੱਠ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ)

(46) ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁੱਖ ਹਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵੱਖਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ

ਸਾਹਿਬ (ਇੱਕ ਫਲੈਗ ਪੋਸਟ), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਮਹੰਤ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਏਆਈਆਰ 1981 ਐਸਸੀ 858 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਮੰਦਰ ਜਾਂ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਦੇਖਿਆ:

“ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਵੇਕਲੀ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪੀਲੇ ਝੰਡੇ ਵਾਲਾ ਝੰਡਾ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਡਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ.....

ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਗੁੰਝਲਤਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਕੂਲ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਆਰਾਮ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਰਸੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਲੰਗਰ ਖੁਦ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਕਲੀਨਿਕ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬਿੰਦੂ ਪੂਜਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਕਮਰਾ ਉਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇ ਜਿੱਥੇ ਦੀਵਾਨ ਲਈ ਸੰਗਤ ਇਕੱਠੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਮਰੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਕਿਤਾਬ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਥਾਈ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਰਣਾ।"

ਸਾਈਟ ਪਿਆਨ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ.3/1 ਵਿੱਚ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਥਾਨ, ਯਾਨੀ ਉਹ ਸਥਾਨ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। . ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਮਰਾ ਦੇਣਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਾਠ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਦਿੱਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(47) ਮਾ ਇਨ ਮਹੰਤ ਬੁੱਧਦਾਸ ਦੇ (ਕੇਸ -ਏ (ਸੁਪਰਾ)-ਏ.ਆਈ.ਆਰ.! 1978i ਪੁਨ ਹਰ. 39-ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਮੁਆਫੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਯਾਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਕਿ ਮਹੰਤ ਫਕੀਰਾਂ ਅਤੇ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਛਕਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੱਖਣ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਯੂਪ-ਦੀਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 3, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਫੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਈਵੀ ਡੇਰਸੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਿਧੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੰਥ ਸਲਾਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਸਕ ਦੁਆਰਾ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਲੀਨੇਡ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਸੀ; ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਜਾਂ ਡੇਰੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫੁ] ਆਈ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ:

ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਭਜਨ ਦਾਸ, ਏਆਈਆਰ 1937 ਲਹ। 280, ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਮੂਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਫਕੀਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੀ। ਧਾਰਮਿਕ ਨਾਲੋਂ

Dharam Dass (Mahant) v. Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

ਸੰਸਥਾ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਉਦਾਸੀ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਲਗਭਗ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੰਨਾ 22 ਦੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇੱਕ ਫਕੀਰ ਉਦਾਸੀ, ਮਹੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੇਰਾ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਸਕ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਡੇਰੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਵੀ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1929 ਤੱਕ ਮਹੰਤਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ।

Dharam Dass (Mahant) v. Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (D. S. Tewatia, J.)

ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ 100 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਮੁਆਫੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੰਤ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਉਸ ਦੇ ਚੰਗੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(48) ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ - SGPC ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ।

(49) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਹੰਤ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਦਾ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ), ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਲੋਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਐਚ. ਐਸ. ਬੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ